

Маја Димитријевић

Читанка 4

Српски језик
за четврти разред основне школе

Водич

Препоручујемо да прочиташ

Сазнај о писцу

Стварамо

Специјалан задатак

Непознате речи

Задаци за обнављање градива

Учимо

Вежбамо задатак
у Радној свесци

Сви важни појмови
на једном месту

Речник
непознатих речи

Разговарамо о тексту

Капетан ми је понудио да ме искрца у неком од канарских пристаништа.

– Но, кад сам дознао да брод иде у Акасу по кокосове орахе, после чега се враћа у Лондон, замолих капетана да се не задржава, да ћу га радо пратити на том путу...

– Ускоро стигосмо до главног ушћа делте Нигера.

– Сутрадан, док се вршио утовар ораха, пођох у лов. Одједном...

– Неки шум ме нагна да се окренем...

– Извукох нож да га дочекам у борби прса у прса, али у истом тренутку, чух како нешто мљацну иза мене. Окренем се. Био је џиновски крокодил.

– Не размишљајући да ће моја сачма само разјарити лава, наперим пушку и окинем. Звер рикну и спреми се за скок...

– Лав скочи. Имао сам само толико времена да се бацам у страну.

– Догодило се оно што је и морало: лав је свом жестином ускочио у крокодилову чељуст. Узалуд су се упињали да се откаче.

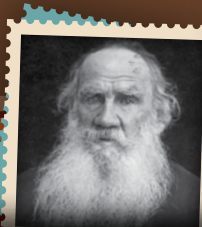
– Учинио сам крај њиховим мукама.

– И ето, са таквим необичним трофејем, упутих се натраг према броду.

Одломак из стрипа *Авантуре барона Минхаузена*,
Ћорђе Лобачев

Зовићена на неком пројланку

- опис природе
- приповетка
- персонификација
- прича о животињама

Војислав Илић

Јесен

• Пролетња зора

• Први снег

ЧИТАЛИ СТЕ ■

• Вече

• Зимско јутро

ПРОЧИТАЈ ■

Кô **горда** царица и **бајна**, са снопом златнога класја,
На пољу јесен стоји. Са њене **дражесне** главе
Лиснатих **врежа** сплет чаробно спушта се доле,
До саме мирисне траве.

Пухором посут грозд у једној подигла руци,
И слатко смеши се на њ. Питоме и благе **ћуди**,
Припрема она сад спокојне вечери и дане,
И жетву богату нуди.

Како је **мамљиво** све! На старом **огњишту** мирно
Пуцкара црвенкаст **плам**. Кад магла покрије **равни**
И влагом испуни зрак, ту прошлост **васкрсне** древна,
И **гатке** времена давни'.

И **позно** у тавну ноћ разговор спокојно бруји,
Док **дремеж** не свлада све. И страсно шаптање тада
Кроз мирни прошушти дом – ал' и то губи се брзо,
И сан лагано пада...

горда – поносна, достојанствена
бајна – дивна, чаробна, као из бајке
дражесна – љупка, мила, лепа
вреже – лозице, изданци биљке пузавице
пухор – ситан пепео
ћуд – особине, карактер, нарав
мамљиво – привлачно, примамљиво
огњиште – место у старој сеоској кући где се
ложи ватра
плам – ватра, пламен
равни – равнице
васкрсне – оживи, поново се јави
древна – далека, давна, врло стара
гатке – бајке, народне фантастичне приче
позно – касно
дремеж – поспаност, сањивост

Војислав Илић (1860–1894)

Рођен је у Београду. Његов отац Јован био је песник, два старија брата књижевници, а млађи брат преводилац и новинар. У породичној кући Илића често су се окупљали учени људи и књижевници.

Није редовно ишао у школу, али је добро научио руски језик и волео је да чита руске песнике. Бранислав Нушић је говорио да Војислав изгледа и понаша се отмено, врло је срдачан према људима, а пише лако и са задовољством.

Неки кажу да стихови Војислава Илића *ијеку мирно и сјоро као широка равничарска река*. Он је обогатио српску поезију лепим и уметнички вредним песмама које описују природу. Многим песницима је био узор и желели су да на сличан начин речима сликају пејзаже.

...разговарамо

1. Са ким се јесен пореди на почетку песме? Где се она налази? Чиме је украшена њена глава? Шта држи у рукама?
2. По чему се види да јесен заиста има питому и благу нарав? Да ли је уз то и дарежљива? Објасни због чега. Којим речима је посебно наглашена привлачна моћ јесени у овој песми?
3. Како укућани проводе јесење вечери? Шта се види и чује крај огњишта? Зашто приче из древне прошлости оживе кад магла и влага прекрију равнице?
4. Утврди од колико слогова се састоје стихови у овој песми Војислава Илића. Поред сваког стиха упиши број слогова. На који начин дужина стиха утиче на ритам песме? Шта мислиш, због чега се на крају песме налазе три тачке?
5. Какво је расположење у теби изазвала песма „Јесен”? Издвој и забележи неколико речи из песме које су допринеле да се баш тако осећаш.

Five empty ovals for writing answers to the tasks.

...специјалан задатак

- Пронађи и послушај композицију „Годишња доба” Петра Иљича Чајковског. Док слушаш музику, покушај да своје расположење и доживљај омиљеног годишњег доба представиш бојама.

Моје омиљено
годишње доба •

- Пронађи у песми описне придеве које песник употребљава како би природу насликао речима. Упиши их на линије.

_____ класје _____ трава _____ вреже
_____ жетва _____ вечери _____ ноћ

- Од понуђених придева одабери и заокружи три која ћеш употребити кад описујеш јесен.

⌘ бајна ⌘ златна ⌘ дражесна ⌘ чаробна ⌘ мирисна
⌘ питома ⌘ блага ⌘ спокојна ⌘ богата ⌘ мамљива

Војислав Илић пажљиво бира речи за **опис природе** у јесен.

У песмама и причама често се описују небо, реке, дрвеће, трава, цвеће и остали призори у природи. Таква слика предела зове се **пејзаж**.

Опис природе садржи различите боје, звуке и мирисе. Може да открије и одређено расположење, осећања и мисли онога ко посматра и описује.

- Опис природе у књижевном делу треба да буде:

- а) занимљив и духовит
- б) сликовит и изражајан
- в) прецизан и разумљив

Заокружи слово испред тачног одговора.

- Допиши речи које недостају у следећем опису. Пронађи ћеш их у песми „Јесен” Војислава Илића.

Јесен је као горда и бајна _____ која има дражесну _____.
Док гледа грозд који држи у _____, она се слатко _____.
Њена ћуд је _____ и _____.
За људе _____ спокојне вечери и дане и _____ богату жетву.

Понекад у књижевним делима неживе ствари могу да оживе. Исто тако животиње, биљке, предмети или природне појаве добијају људске особине па могу да мисле, осећају и говоре. То је **персонификација**. Најчешће се јавља у описима природе.

- Коју улогу има персонификација у књижевном тексту?

- а) Уноси осећања и живост у описивање и приповедање.
- б) Објашњава настанак природних појава.
- в) Показује сличност између људи, животиња и биљака.

Заокружи слово испред тачног одговора.

Ветар и Сунце

Народна приповетка

Једном су се Сунце и свирепи Северац препирали око тога ко је од њих јачи. Дуго су се тако препирали и најзад одлучили да испробају своју снагу на путнику који је у то време јахао великим друмом.

– Пази – рекао је Северац – кад се сручим на њега, одмах ћу му скинути огртач!

Чим је то изговорио, одмах поче дувати из све снаге. Али, што је више дувао Северац, то се путник јаче увијао у свој огртач: он је проклињао невреме, али је ипак јахао све даље и даље. Северац се љутио, беснео, бацао на једног путника и снег и кишу. Проклињући Северац, путник је обукао свој огртач и чвршће затегнуо појас. Онда се и сам Северац уверио да не може скинути огртач са путника.

Сунце, видевши немоћ свог противника, насмешило се, извирило из облака, огрејало и осушило земљу и једног полусмрзнутог путника. Осетивши топлоту Сунчевих зракова, путник је сам скинуо свој огртач, умотао га и привезао за седло.

– Видиш – рекло је онда Сунце свирепом Северцу – милошћу и добротој може се много више урадити него љутњом.

свирепи –

немилосрдан,
суров, нечовечан

препирали се –

свађали се

друм – пут

сручим се – нагло се

спустим, срушим
се, навалим

...учимо

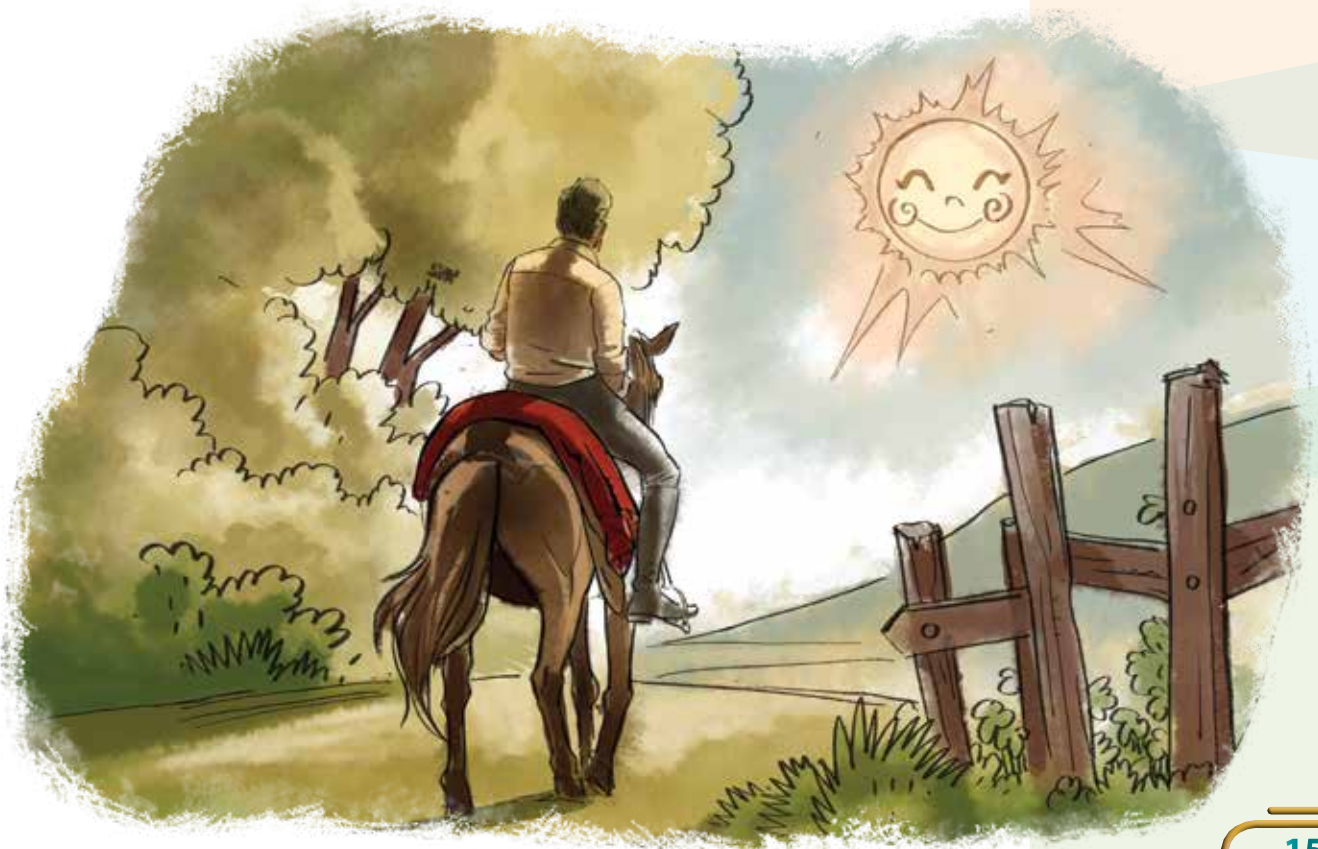
Приповетка је дужа прича о једном или више догађаја. У њој су детаљније приказани и описани ликови и место радње. Краћа је од романа.

Народне приповетке су се преносиле с колена на колена а прикупљао их је и проучавао Вук Стефановић Караџић. Он је у приповетке сврстао бајке, басне, шаљиве приче, легенде.

...разговарамо

1. Шта ти је посебно привукло пажњу у овој приповеци? Где се дешава њена радња?
2. Око чега су се препирали Сунце и Северац? Шта су одлучили?
3. Шта је Северац рекао Сунцу? На који начин је изговорио те речи? Испричај укратко како је ветар показивао своју снагу. Шта је путник радио док је ветар на њега бацао снег и кишу? Да ли оправдаваш поступак Северца? Образложи свој одговор. Зашто се Северац љутио?
4. На који начин је Сунце победило свог противника? Како се путник осећао када се Сунце појавило иза облака? Шта је Северац научио од Сунца?
5. Замисли да си на месту путника па испричај шта ти се догодило на друму. Како се осећаш када су у твојој близини људи који се понашају као Северац? А како реагујеш када је неко према теби добар и милостив?

...вежбамо

1. Напиши по чему све Сунце и Северац личе на људе у овој приповеци.

2. На основу издвојених делова приповетке заокружи одговарајуће особине ликова.

☉ „Кад се сручим на њега, одмах ћу му скинути огртач.”

☉ Северац се љутио, беснео, бацао на једног путника и снег и кишу.

⌘ брижан

⌘ немилосрдан

⌘ досетљив

⌘ паметан

⌘ суров

⌘ самоуверен

☉ Сунце се насмешило, извирило иза облака, огрејало и осушило земљу и једног полусмрзнутог путника.

☉ „Милошћу и добротом може се много више урадити него љутњом.”

⌘ равнодушно

⌘ добродушно

⌘ милостиво

⌘ мудро

⌘ непромишљено

⌘ неспретно

☉ Што је више дувао Северац, то се путник јаче увијао у свој огртач: он је проклињао невреме, али је ипак јахао све даље и даље.

⌘ плашљив

⌘ несналажљив

⌘ упоран

⌘ издржљив

⌘ надмоћан

⌘ стрпљив

3. Повежи линијама реченице из приповетке са одговарајућим појмовима.

Милошћу и добротом више се постиже
него бесом и грубошћу.

Надметање Северца и Сунца.

Северац је поражен.

назив целине

порука

тема

4. Размисли о значењу следећих израза па упиши у кружић одговарајући број.

☐ угледати сунце

1. да и мени срећа дође

☐ јасно као сунце

2. чекати као спас, с много чежње

☐ као озебао сунце чекати

3. родити се

☐ да и мене сунце огреје

4. потпуно јасно

Дама са белим
шеширом

Модел вечерње хаљине,
Часопис „Вог“

Дама са
лепезом

Милена је волела да слика аутопортрете и портрете. Портретисала је и своје родитеље. На њеним сликама се појављују лепезе, птице, облаци и месечина, а ликови често имају њено лице, са крупним црним очима и издуженим носем. Кућа Миленине породице у Пожаревцу претворена је у Галерију Милене Павловић Барили.

аутопортрет –
уметникова слика
или цртеж самог себе

Миленина фотографија из детињства

Аутопортрет с мајком

Знаш, мамо, на дну моје душе има један пламичак, као кандило које се никад не гаси, увек је живо и трепери, а то је моје српско порекло. Свет је диван. Земље лепе, људи интересантни, али ниједну варош не волим као што Београд волим рано ујутро. И нигде ми није небо лепо као ноћу из наше пожаревачке авлије. Ни у Шпанији, ни у Италији! Наше је најлепше!

Из Милениног писма мајци

1. Прочитај одломке из књиге „Приче о детињству великих” и биографске податке о Милени Павловић Барили. Затим одговори на питања.

- На основу чега се видело да је Милена талентована још док је била дете?

- Ко су били Миленини родитељи?

- Шта се догодило са Миленином породичном кућом у Пожаревцу?

- Са каквим проблемом се Милена суочила у раној младости?

- Где је приредила прву изложбу?

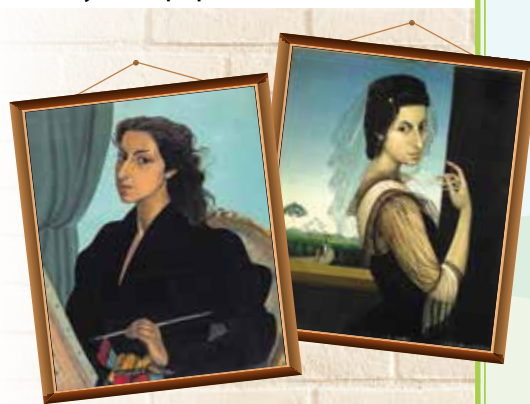
- На који начин је Миленин рад био повезан са модом и балетом?

- По чему су посебни ликови на сликама Милене Павловић Барили?

2. Наведи три речи којима можеш да опишеш Миленине аутопортрете.

3. Истакни две ствари које ти се највише допадају на аутопортретима.

4. Замисли да можеш да разговараш са овом сликарком. Забележи једно питање које желиш да јој поставиш.

Обнављалица

- народна песма и прича
- природне лепоте
- приповетка
- културно благо
- песма о домовини
- знамените жене Србије

1. Разврстај задате називе у одговарајућу колоне.

Винатовача • Народни музеј • Дунав • Ђердап • Трајанова табла •
Голубачка тврђава • Лепенски вир • Долина јоргована • Фрушка гора • Жича

природна лепота	културна знаменитост

2. Повежи име песника са називом песме.

„Отаџбина је наша очевина”

„Завичају”

„Птице косовчице”

„Домовина се брани лепотом”

Момчило Мошо Одаловић

Љубивоје Ршумовић

Добрица Ерић

У овим песмама главно осећање је _____.

3. Одговори на питања о епској песми и епском јунаку.

О чему се најчешће пева у народној епској песми?

За шта се јунак у епској песми бори?

Које су особине епског јунака?

Како се зове стих којим су испеване наше народне епске песме?

4. У народној епској песми „Милош у Латинима” главни јунак добија помоћ

- а) од кнеза Лазара б) од Латина
в) од Косте Циганина г) од Светог Саве

Заокружи слова испред тачних одговора.

5. Препознај којој народној причи о Светом Сави припадају наведене реченице, па запиши њен наслов.

Донели отац и мати мало новорођено дете у цркву Светом Сави, и замолили га да дете благослови и да му да срећу.

Ако си паметан, ти си срећан, а ако си луд, ти си и без среће.

После три године да се вратите, па ћу вам ја тек онда рећи: или сте добро или зло учинили.

6. Упиши у кружић испред тачних тврдњи знак ✓.

- ☐ Приповетка је кратка прича о једном догађају.
☐ У приповеткама се детаљније описују ликови и место радње.
☐ Приповетка се по дужини не разликује од романа.
☐ Вук Караџић је у приповетке сврстао бајке, басне, шаљиве приче и легенде.

7. Утврди одговарајући редослед догађаја у народној песми „Јетрвица адамско колена”. У кружиће упиши бројеве од 1 до 5.

- ☐ Мирко долази стрининој кући. ☐ Винка је на самрти.
☐ Народ благосиља Ковиљку. ☐ Мирко и Маринко одлазе у рат.
☐ Вид и Давид се жене.

8. Повежи слику са именом и професијом знаменитих жена Србије.

Милена Павловић Барили

Исидора Секулић

Ксенија Атанасијевић

научница

сликарка

књижевница

■ Hans Kristijan Andersen

Ružno Pače

- Princeza na zrnju graška
- Carevo novo odelo
- Devojčica sa šibicama

ČITALI STE ■

- Palčica
- Slavuj
- Divlji labudovi
- Olovni vojnik
- Cveće male lde

PROČITAJ ■

Hans Kristijan Andersen (1805–1875)

Rođen je u danskom gradiću Odenseu u vrlo siromašnoj porodici. Majka je zarađivala za život tako što je prala tuđe rublje. Htela je da Hans bude krojač. Otac je bio obućar koji je voleo pozorište i čitanje, a sinu je pravio drvene lutke.

Dečak je nasledio očevu ljubav prema knjigama i silno je želeo da ode u dansku prestonicu Kopenhagen. Verovao je da će biti uspešan pisac. Najpre je pokušao da bude glumac i baletan, ali bez uspeha.

Dobročinitelji su mu pomagali da se školuje. Mnogo je čitao, učio, putovao i pisao. Bajke H. K. Andersena prevedene su na mnoge strane jezike i stekao je svetsku slavu. Dan njegovog rođenja, 2. april, obeležava se kao Svetski dan dečje knjige. Smatra se da je priča o Ružnom Pačetu zapravo Andersenova biografija.

Rekli su o H. K. Andersenu

- ✂ U obliku bajke mogao je Andersen svojim savremenikima da ispriča mnoge gorke istine.
- ✂ Andresen želi da ljudi budu dobri i srećni, a ne oholi i zlopamtila.
- ✂ Silama zla, mraka, mržnje, Andersen, najveći maštar svetske književnosti, suprotstavlja dobro, svetlost, veru, nadu, ljubav, praštanje.

Skulptura H. K. Andersena u Njujorku

odlomak

O, kako je bilo lepo u polju: leto u **jeku**, pšenica se zlata, ovas zeleni, seno dole na zelenoj livadi **sadeveno** u **plastove**, a roda korača na svojim dugim crvenim nogama i klepeće egipatski, jer je taj jezik naučila od svoje majke. Oko njiva i livada pružile se velike šume, a usred šuma duboka jezera. Zaista je bilo divno u polju!

Sa svih strana obasjano suncem ležalo je staro vlastelinsko imanje okruženo dubokim rovovima. Od samog bedema pa sve dole do vode, raslo je veliko čičkovo lišće tako visoko, da bi se pod najvećim moglo sakriti dete. U toj divljini, kao u najgušćoj šumi, ležala je u svom gnezdu jedna patka na jajima. Sve joj je bilo već **dodijalo**, jer je trajalo tako dugo, a u **pohode** su joj dolazili vrlo retko. Druge su patke

jek – vreme kad se nešto najjače razvija

sadeveno – složeno

plast – velika gomila sena ili slame

dodijalo – dosadilo, postalo neugodno od nečega što se neprestano ponavlja

pohod – poseta

više volele da plivaju po vodi, nego da dođu i sede pod čičkovim listom i ćaskaju s njom.

Najzad stadoše prskati jaja jedno za drugim. „Pa! Pa!” Sva žumanca oživeše, iz svakog jajeta proturi pače glavu.

– Kva! Kva! Žuri, žuri! – reče patka, a pačići požuriše što su više mogli i stadoše se osvrtni na sve strane pod zelenim lišćem; majka ih je puštala da gledaju koliko hoće, jer zelenilo prija očima.

– Ah, kako je svet veliki! – povikaše svi mladunci, jer su sad imali mnogo više mesta, nego kad su bili u jajetu.

– Mislite li da je to ceo svet? – nasmeja se majka. – Svet se proteže još daleko s druge strane **rita**, sve do **popine** njive! Ali tamo nisam nikad bila!

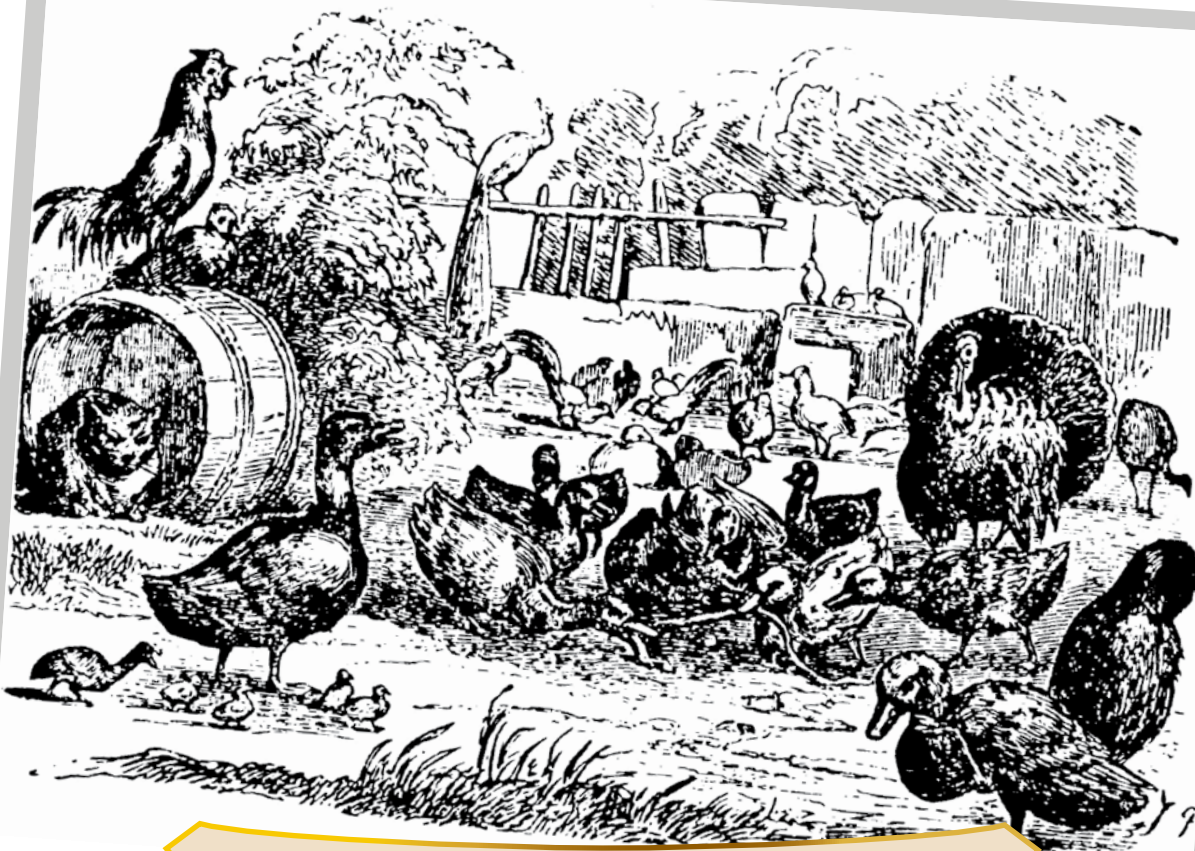
– Sada ste se svi izlegli! – reče patka i diže se. – Ne, nisu još svi! Najveće jaje je još celo. Dokle će to trajati! Već mi je sve dosadilo!

I ona opet leže.

– Pa kako je? – zapita jedna stara patka, koja je došla da je poseti.

– Suviše se nekako oteglo s ovim poslednjim jajetom! – reče patka sedeći u gnezdu. – Nikako iz njega da se izleže pače! A pogledaj druge. To su najlepši pačići koje sam ikada videla! Svi liče na oca, nevaljalca, koji me nije ni posetio!

rit – močvara
popina – popova

Prvo izdanje Andersenove bajke „Ružno Pače” ilustrovali su Vilhelm Pedersen (1820–1859) i Lorens Frelih (1820–1908).

■ Бранислав Црнчевић

Кад би мени дали

• Љутиито мече

ЧИТАЛИ СТЕ ■

- Мрав добра срца
- Капетан и лула
- Ципелице од крокодилске коже
- Прва љубав
- Између земље и звезда

ПРОЧИТАЈ ■

Кад би мени дали један дан,
ја га не бих потрошио сам.
Пола дана ја бих дао неком
ко је добар, а случајно сам.

Играли би, причали би нешто,
трчали би, скакали би вешто
ја и добар, а случајно сам.

Кад би мени дали кишобран,
ја га не бих потрошио сам.
Пола места ја бих дао неком
ко је добар, а случајно сам.

Кишило би, док ми корачамо,
пола тамо, а пола овамо.
Ставили би дан под кишобран
ја и добар, а случајно сам.

Кад би мени дали један дан,
ја га не бих потрошио сам.

Песник каже:
Играли би, причали би нешто.

Правилно је:
Играли бисмо, причали бисмо нешто.

Песници понекад прилагођавају речи ритму и мелодији песме.
Њима је дозвољено да прекрше нека граматичка правила. Могу да се поигравају
знацима интерпункције, великим словима и облицима речи. То се зове **песничка
слобода**.

Бранислав Црнчевић (1933–2011)

Рођен је у варошици Ковачица у Војводини. Студирао је на Филозофском факултету у Београду. Рано је почео да чита озбиљне књиге, а у шеснаестој години писао је песме. Играо је одбојку и стони тенис кад је био млад.

Био је службеник, новинар, уредник и сарадник у многим листовима и часописима. Говорио је да му недостаје песник Мика Антић који му је био добар друг и препознао његов таленат за новинарство. Недостајао му је и Душко Радовић за кога је говорио да је духовит и добар зато што је за пријатеља био у стању све да уради.

Објавио је тридесетак књига за децу. Драган Лукић каже да Брана Црнчевић децу воли, забавља их и засмејава до суза. Забављао је и одрасле својим духовитим коментарима.

Гледао сам мати Виду и три године старијег брата Николу. Он јој поклони шал, она се диви шалу, а он се диви томе што се она диви. Тада ја изађем из куће: „Дивите се без мене!”

...разговарано

1. Шта дечак у песми жели? Са ким би он то поделио? Зашто за дружење бира баш такву особу?
2. Како би дечак са својим новим пријатељем провео дан? О чему би могли да причају? Због чега дечак хоће да подели и место под кишобраном?
3. Наведи три особине дечака из ове песме.

4. Шта би се променило у дечаковом животу када би се остварило то што прижељкује?
5. Како би ти било да тужну вест не поделиш ни са ким? А како се осећаш када радосну вест поделиш с неким ко ти је драг и близак?
6. На основу чега примећујеш да је неко усамљен и жели друштво? Испричај како можеш да помогнеш пријатељима који су случајно сами.
7. Упореди прва два и последња два стиха у песми. Шта закључујеш? Покушај да објасниш зашто песник на такав начин почиње и завршава песму.

...вежбамо

1. Договори се са другом или другарицом из одељења да одиграте игру у којој ви нећете говорити, него ћете користити **мимику** и **покрет**, а остали ће вас пажљиво посматрати и погађати шта радите и како се осећате.
2. Покажите пантомимом шта бисте заједно радили да сте на месту ликова из песме. Остали треба да погоде шта радите.

мимика – покрет мишића на лицу којим се изражавају осећања, расположења, намере
пантомима – мимика и покрети руку који служе као средство споразумевања

...вежбамо

Откриј значење мање познатих речи и израза на основу реченица у којима се налазе. Одабери и подвуци једно решење које сматраш тачним.

1. Нестало је његово име **под наслагом дана** који су нападали по мени, брату...

⌘ после много времена

⌘ због тешког живота

2. Говорили су да квари децу... да од њега уче многе чудне и **рогобатне** речи.

⌘ неприкладне

⌘ стране

3. Било је довољно да прође улицом и зазвижди... па да **стрмоглавце** изјуримо напоље.

⌘ низ стрмо степениште

⌘ незадрживо

4. Где си? – упитао га је брат **усхићено**.

⌘ забринuto

⌘ раздрагано

5. Као хиљаду и пет кућа! – рекао је Босоноги **презриво**.

⌘ с нестрпљењем

⌘ са омаловажавањем

6. Увече је звизнуо **продорно** и брат и ја смо истрчали напоље.

⌘ оштро и силовито

⌘ пригушено

7. Лажеш – рекао је брат ширећи очи од **неверице**.

⌘ љутње

⌘ неповерења

8. Брат и ја смо га од тога дана **једнако** обилазили, страхујући да се не сручи на нас.

⌘ стално

⌘ заједно

9. Ниси га могао дохватити уснама! – **сумњицио** сам га.

⌘ љутио сам се

⌘ нисам имао поверења

10. То нас је **поколебало**.

⌘ убедило

⌘ изазвало сумњу и неодлучност

11. Босоноги је рекао да ће он и брат, ако ја **цмиздрим**, наставити даље сами.

⌘ усиљено плачем

⌘ споро ходам

- Читај ветру
омиљене књиге
- Пустолов
- Пустоловне приче

■ ПРОЧИТАЈ

Владимир Андрић

Дај ми крила један круг

Море има **барку**,
једно и **катарку**.
Море, море, буди друг
– дај ми барку један круг!
Тако ми се **база**
широм морских стаза...

У рибе пераја
сребрнога сјаја.
Рибо, рибо, буди друг
– дај пераја један круг!
Да ме жеља **мине**,
да видим дубине...

Ласта има крила
– лети све до **Нила**.
Ласто, ласто, буди друг
– дај ми крила један круг!
Да обиђем **луг**,
да одем на југ...

Ноћу крај **живица**
светли **фењер** свица.
Свече, свече, буди друг
– дај ми фењер један круг!
Позајми ми моћ
да осветлим ноћ...

Кад мрав зрно сруши,
чују зечје уши.
Зече, зече, буди друг
– дај ми уши један круг!
Да ослушнем и ја
како жито **клија**...

На небу се звезде
као птице гнезде.
Небо, небо, буди друг
– дај ми звезду један круг!
Бићу лепши још,
кад ставим тај **брош**.

база – иде без циља, скита,
тумара, шврља, луња
Нил – река у Африци, једна од
две најдуже реке на свету
луг – шума са ниским дрвећем
и жбуњем, шумарак, гај
клија – ниче, развија се из
клице
мине – прође, престане,
ишчезне
да ме жеља мине – да
задовољим, испуним своју
велику жељу

Mnoge zemlje širom sveta imaju različite specijalne običaje za prvi dan u školskoj godini jer žele deci da olakšaju i ulepšaju početak nastave. Evo nekoliko zanimljivih primera.

U **Nemačkoj** deca za prvi školski dan dobijaju *schultüte* (školsku torbu), ali to nije ranac, već pakovanje nalik velikom **fišeku**, koji je ispunjen školskim priborom i slatkišima, kako bi deci školska godina bila slatka.

U **Indiji** deca takođe dobijaju poklon za prvi školski dan. Kako se u Indiji prvi školski dan poklapa sa početkom sezone **monsuna**, obično je poklon novi kišobran.

U **Japanu** prvog školskog dana deca dobijaju *randoseru*, ranac čvrstih stranica. U prošlosti su devojčice nosile crvene, a dečaci crne rančeve.

U **Rusiji** je prvi školski dan poznat kao Dan veština i znanja. Podrazumeva specijalnu **ceremoniju** u školi. Deca obično svojim učiteljicama donose bukete cveća, a dobijaju od njih balon.

U **Italiji** deca idu u kupovinu za prvi školski dan i kupuju uniforme. U vrtićima dečaci nose plavo-bele, a devojčice ružičastocrvene uniforme. Nakon prvog razreda svi nose tamnoplave uniforme.

U **Holandiji** je vrlo popularan prevoz biciklima sa sedištim za decu ili prikolicama koje su zakačene za bicikle. Prvi školski dan nije izuzetak od ovakvog prevoza dece. Kakav zabavan način za početak škole!

fišek – papirna kesica u obliku kupe
monsun – vrsta vetra koji zimi duva s kopna prema moru, a leti obrnuto
ceremonija – svečanost, svečani običaj

...vežbamo

- Poveži zemlje i poklone koje deca u njima dobijaju prvog školskog dana.

Italija Japan Rusija Nemačka Indija

- Koji ti se običaj za prvi dan škole najviše dopao? _____
- U kojoj od pomenutih država se posebno brine o ekologiji? _____

...specijalan zadatak

Potraži na CD-u iz Muzičke kulture za četvrti razred dečju igru iz Finske „Lapadu” i japansku dečju pesmu „Šušti, šušti bambusov list”. Poslušaj obe kompozicije, uporedi svoje utiske pa zabeleži koja ti se više svidela i zbog čega.

Novogodišnji i božićni običaji predstavljaju važan deo praznične tradicije širom sveta.

U vreme Božića, stanovnici **Portorika** učestvuju u posebnom muzičkom festivalu. Tokom noći, grupe ljudi idu od vrata do vrata i pevajući pesme bude ukućane. Nakon kratkog slavlja u svakoj kući, porodica se priključuje grupi pevača koja nastavlja svoj put.

Stanovnici Remediosa, najstarijeg španskog grada na **Kubi**, slave božićne praznike tako što se dva susedna dela grada, San Salvador i El Karmen, takmiče u pravljenju kostima, ukrašavanju ulica i vatrometu. Ovo takmičenje traje celu noć, a na kraju se pretvara u zajedničko slavlje.

U **Španiji** je tradicija da se u ponoć 31. decembra jede tačno dvanaest zrna grožđa – kako bi svi predstojeći meseci u narednoj godini bili srećni.

U **Ukrajini** se pripoveda priča o darežljivom pauku koji je pomogao siromašnoj porodici da okiti jelku. Naime, pauk je ukrašio drvo pletući po njemu sjajnu mrežu. Danas Ukrajinci ukrašavaju domove svetlucavim mrežama kako bi prizvali sreću u idućoj godini.

Na **Filipinima** se jedu kolači okruglastog oblika, koji podsećaju na novčiće, i time se priziva bogatstvo u predstojećoj godini.

...vežbamo

- U kojoj zemlji je muzika važna u vreme prazničnih običaja? _____
- Kojim običajima se u Španiji i Ukrajini priziva sreća u godini koja dolazi?

- Gde se u novogodišnjim običajima hrana povezuje sa bogatstvom?

Još neke zanimljive i korisne informacije o narodima i običajima u svetu možeš da pronadeš u knjigama „Sveznanje”, „Dečja enciklopedija” i na sajtovima:

nationalgeographic.rs

britannicanis.com

